

MATS BERGGREN

DIN SYSTEM MÅSTE DÖ

Bokomslag © Niklas Lindblad

LÄRARHANDLEDNING FÖR ÅK 7-9

av Helga Boström

Välkommen till lärarhandledningen!

Här hittar du olika uppgifter till boken *Din syster måste dö*, en fristående fortsättning, i Mats Berggrens serie om unga människor i den fiktiva förorten Alsta.

Det finns övningar att arbeta med innan läsning, under läsning och efter läsning. Utöver det hittar du också förslag på hur du kan arbeta ämnesövergripande och tips på annan media som passar bra att arbeta med i anslutning till läsningen. Välj just de övningar som passar din elevgrupp och dig.

Mycket nöje och lycka till!

Helga Boström, leg lärare i svenska, SvA och engelska åk 3-9, förstelärare i språkutveckling. Driver tillsammans med en kollega hemsidan "Serien Och Eleven" med lärarhandledningar till serieromaner.

Handlingen i korthet

I *Din syster måste dö* får läsarna åter träffa Abdi från *Onsdag kväll strax före sju*. Det är inte nödvändigt att läsa den tidigare boken innan denna men som lärare kan det vara bra att berätta att den boken handlade om ett kompisgäng i 15-årsåldern som känt varandra sedan dagistiden; Abdi, Ville och Daniel. Killarna har börjat glida ifrån varandra, Daniel och Ville har fortsatt vara småkriminella medan Abdi börjat lägga allt mer fokus på att rappa. I slutet av boken hamnar Daniel och Ville i slagsmål om ett rånbyte och det slutar med att Daniel får fram sin stilett och hugger Ville så illa att han dör.

Din syster måste dö tar vid efter sommaren när gymnasiet precis ska börja. Abdi har kommit in på ett gymnasieförberedande program med musikinriktning och satsar stenhårt på musiken, han har till och med fått ett artistnamn, Ai. Men inom honom pågår en kamp; att orka leva vidare efter vännens tragiska bortgång. Daniel har hamnat på ungdomshem. Den här bokens andra huvudperson är Evin, en kurdisk flicka med otroligt kontrollerande föräldrar. Hon får inte vara utanför hemmet förutom när hon är i skolan eller handlar. Hennes storebror Khabat har uppgiften att ha koll på henne i skolan, men han vill egentligen slippa, han vill fokusera på skolan och låta Evin få leva sitt liv.

Bokens första sida förflyttar oss en månad framåt och vi får höra hur Evins pappa beordrar Khabat att putta Evin från balkongen. "Jag står inte ut med skammen längre", säger pappan. Därefter flyttas läsarna åter till början av berättelsen och en musikfest där Abdi framför en raplåt om sitt gamla kompisgäng. Evin har lyckats ta sig dit, de får kontakt efter giget och det är kärlek vid första ögonkastet. Men det är en kärlek med komplikationer, de får smyga till sig stunder och Evin vet att om någon släkting eller vän till familjen skulle se dem tillsammans så skulle det vara kört för henne. Varje dag när hon kommer hem från skolan står hennes pappa i dörren med klockan och är hon några minuter sen blir det korsförhör.

Evin gör misstaget att närvara när Abdi spelar in en video till en av hans låtar, hennes föräldrar får se videon där hon är med och katastrofen är ett faktum. Föräldrarna vill skicka henne till Kurdistan och gifta bort henne med hennes kusin. Evin söker upp skolkuratoren som hjälper henne till ett skyddat boende. På boendet är alla snälla men Evin mår dåligt. Hon får inte kontakta någon och hon plågas av skuld känslor. Hon lyckas få iväg något meddelande till Abdi som saknar henne men förstår att hon är i en fruktansvärd situation. Han kämpar under tiden på med

skolan och hälsar på Daniel på ungdomshemmet. Mötet ger honom mer förståelse för vad som hände och ett hopp tänds om att de två ska kunna ha kontakt igen när Daniel kommer ut.

Evin ger till slut efter för sina skuldkänslor och får tag på sin familj som genast hämtar henne. Redan i bilen förstår Evin att hon gjort ett dåligt val, stämningen i bilen är tryckt och när de väl kommit hem är Evin som osynlig för sina föräldrar. Hon har samma hårda regler som innan och fortsätter att gå till skolan.

Det är nu som pappan har samtalet med Khabat, att Evin gått för mycket över gränsen, dragit skam över familjen och måste dö. Khabat vill inte följa pappans order och kämpar mot sin ångest. Men när Evin och Abdi lyckas få till ett hemligt möte blir de sedda och Khabat får snabbt veta och går och hämtar henne. Detta svek från Evins sida, att stå och hängla med en svart kille, får Khabat att bli rasande. När de kommer hem tar han ut Evin på balkongen, pappan låser inifrån och Evin förstår, panikslagen, vad som ska hända. Khabat försöker putta henne över kanten, hon kämpar emot och plötsligt är det som att Khabat vaknar, han inser vad han håller på att göra och slår istället handen in i balkongdörrens fönster. Evin lyckas ta sig ut och springer därifrån rakt till skolan och kuratorn.

Boken slutar med att Evin får flytta till skyddat boende igen och Khabat söker upp kuratorn. "Jag kan inte bo kvar hemma", säger han.

Om boken

Precis som till *Onsdag kväll strax efter sju* så har Mats Berggren gjort mycket research och efterforskningar innan han började skriva. Allt började med att han var med i en diskussion om hedersvåld på Facebook. Det fick honom att börja läsa allt han kom över om hedersförtryck och han pratade också med en tjej som hade egna erfarenheter av hedersvåld. För att kunna sätta sig in i hur Daniel har det på ungdomshemmet besökte Mats Berggren ett ungdomshem utanför Uppsala.

Mats Berggrens förhoppning med boken är att eleverna ska fundera över de problem som han sätter i spel - hur det kan vara att leva under hedersförtryck och till och med få i uppdrag att döda sin egen syster.

Hur kan boken läsas?

Boken läses med fördel högt av läraren, då inkluderas alla elever och det blir lätt att diskutera och att göra övningar efter varje del. Men självfallet kan läsningen delas in i att vissa partier läses högt och vissa tyst, så länge lässvaga elever under tystläsningen får möjlighet att ta del av boken uppläst via en ljudplattform, exempelvis Legimus. Låt gärna en del av läsningen vara gruppläsning, dela in eleverna i grupper och låt dem läsa en sida var i taget. Delar av boken kan också läsas som stafettläsning, högläsning i helklass där alla elever får läsa lite var. Då är det dock viktigt att möjligheten att säga "pass" finns, ingen ska tvingas att läsa högt för hela klassen.

Introduktion

Börja med att prata om begreppen "heder" och "hedersförtryck". Vad vet eleverna om dessa och vad kan de för olika ord som har med detta att göra - hedersbrott, hedersmord, hederskultur, skam osv.

Gå in på gapf.se: Riksorganisationen GAPF - Glöm aldrig Pela och Fadime. Där kan ni läsa mer om vad hedersförtryck är och om olika personer som blivit utsatta för hedersvåld, bland andra om just Pela och Fadime som organisationen är döpt efter. På Dagens Nyheter och andra dagstidningar kan ni tillsammans söka på ordet Hedersbrott och läsa artiklar om ämnet.

Innan du delar ut boken är det bra om du berättar att boken är en fristående fortsättning till "Onsdag kväll strax före sju". Berätta kortfattat vad och vilka den boken handlar om (se punkten "Handlingen i korthet", på sid 2).

Studera omslaget och fundera tillsammans över vad bilden föreställer och vilket perspektiv den är tagen i (fågelperspektiv). Fundera över följande frågor:

- Vad tror ni är tanken bakom denna bild?
- Vad symboliserar färgställningen?
- Vilka känslor väcks av bilden och titeln i samspel?

Under läsningens gång

Boken är drygt 200 sidor lång. Förslagsvis delar ni upp boken i fyra delar och väljer de frågor och uppgifter som passar. En del kan diskuteras, andra arbetas med enskilt med skriftliga svar. Det finns också ett kortare läsförståelsetest till s. 57-61, med facit.

Be också eleverna att varje gång de stöter på ett slangord eller ett ord de inte förstår, skriva upp ordet samt slå upp orden de inte förstår.

Sid. 3-61

1. Vem är Khabat?
2. Varför tror du att pappan ber honom mörda?
3. Kan man bli kär vid första ögonkastet så som Abdi och Evin blir? Förklara hur du tänker.
4. Varför hjälper Khabat Evin att ändra schemat?
5. Varför vill Abdi att hans musikvideo ska börja just vid gångtunneln? (s. 27)
6. Vad tycker du om att Evin valde att gå till musikvideoinspelningen? Om du hade varit hennes vän, vad hade du gett henne för råd?
7. På vilka olika sätt kontrollerar Evins pappa sin dotter?
8. Vad verkar vara viktigast i livet för: Evin, Khabat, Abdi, Evins mamma, Evins pappa?

Sid. 62-110

9. Vilken insikt får Abdi om vad han måste göra när han träffar Evin, förutom att kyssa henne? (s. 64-65)
10. Vad menas med ordet "mottagningsrutinen"? (s. 67)
11. Vad innebär det för Evin att Ais låt fått många visningar?
12. Vad tänkte du när du läste mammans kommentar på sidan 91: "Inte där ... Då syns det när hon går ut."?
13. Vilka olika känslor slits Khabat mellan?
14. Vad tror du att kuratorn kommer att göra när Evin berättar?

Sid. 111-160

15. Vad menas med tystnadsplikt?
16. Hur hanterar de olika familjemedlemmarna att Evin försvunnit?
17. Vad tycker du verkar vara bra och vad hade du inte trivts med på det skyddade boendet?
18. Varför ringde socialtjänsten till familjen och ville ha ett möte?
19. På sidan 133 tänker Abdi att Daniel har förändrats. På vilka sätt?
20. Tror du att Abdi och Daniel kommer att börja umgås igen längre fram i livet? Förklara hur du tänker.
21. På sidan 159 tänker Abdi ordet "Olidligt". Varför?

Sid. 161-213

22. Av vilka olika anledningar bestämmer sig Evin för att bli hämtad och åka hem igen?
23. Varför hindrar inte personalen på boendet henne från att åka?
24. På vilka sätt blir det inte som hon tänkt sig att komma hem?
25. Vilket tror du är värst - att bli behandlad som luft eller att bli skälld och gormad på?
26. Varför känner Evin på sidan 184 det som att hon åldrats flera år?
27. Varför blir Khabat alldeles kall när pappan säger att han ska åka till farbror Arkan en stund? (s. 188)
28. Varför kräks Khabat? (s. 192-193)
29. Varför säger Khabat inte bara att han vägrar att göra det pappan ber honom om?
30. Skriv av en mening från s. 201 som får oss att förstå att Evins och Abdis möte blir bra.
31. Vilken slags beskrivning är det här ett exempel på: "Det räckte med en blick för att hon skulle följa honom därifrån som en skamsen hund i ett osynligt koppel." (s. 204)
32. I vilket ögonblick vaknar Khabat upp och förstår att han håller på att döda sin syster?
33. Vad tycker du om bokens slut?

Läsförståelse s. 57-61 med facit

1. Vad gick bra och vad gick dåligt med Abdis räkneuppgift? (2 p)

Svar:

Bra: Han hade räknat rätt.

Dåligt: Han hade missat att ta med undersidan av scenen - upphöjningen.

2. Markera det ord som du INTE tycker beskriver läraren Anna. (2 p)

Respektfull

Uthållig

Lat

Kreativ

Iltsken

3. Hur tycker du att relationen mellan Abdi och mamman verkar vara utifrån det här kapitlet? Förklara hur du tänker och ge minst två exempel. (4 p)

Exempel på svar med exempel från texten:

Fin och trygg relation. Han sitter gärna med henne i köket när hon lagar mat - han väljer själv att sitta där hon är, hon undrar hur det går för honom och han vill berätta för henne, hon lyssnar och finns där. Han läser upp en kärleksfull dikt om kärlek till sin mamma och hon får en tår i ögat, hon blir berörd.

4. Vad tror du att uttrycket på sidan 61 betyder? "Det spelar ingen roll för en sten om du rör den eller kramar den." Förklara tydligt. (2 p)

Exempel på svar:

Om du inte vågar visa känslor kan du inte heller ta emot omtanke.

5. På sidan 59 tänker Abdi att rappen är hans element. Vad menar han med det? Förklara tydligt. (2 p)

Svar:

Det är där han hör hemma, där han trivs bäst, där han känner att han har koll.

6. Vad betyder de fetstilta orden i kapitlet? Gå gärna tillbaka till texten så att du ser orden i sina sammanhang. Förklara tydligt med hjälp av exempelvis synonymer och/eller exempel. a), b), c) på sid. 57. d) på sid 59. (4 p)

a) "...verkade användas till **altaner**..."

= Terrass

b) "...sittande med räknehäftet och **kalkylatorn**..."

=Miniräknare

c) "...ytan skulle ju vara **upphöjd**..."

=Den skulle läggas en bit över marken, ovanpå en grund.

d) "När han var klar med **konturerna**..."

=Markerade linjer runtom

Efter att boken är utläst

Bokens upplägg

Gå igenom hur Mats Berggren byggt upp sin bok med hjälp av begrepp som: spänningsskurva, tillbakablickar, cliffhangers och parallellhandling.

Slang och uttryck

Låt eleverna ta fram listor med slangord och svåra ord och skriva dem som ordlistor där de själva skriver förklaringar till dem. Prata i klassen - använder de andra slangord som inte finns med i boken? Vilka? Skriv in även dessa i listan. Avsluta med att ordna orden i alfabetisk ordning, skriv dem och förklaringarna på ett stort papper och häng upp i klassrummet.

Recension

Eleverna får skriva varsin recension av boken på max en sida där följande måste finnas med: Kort beskrivning av handlingen, kort och för recensionen relevant information om författaren samt den egna upplevelsen av läsningen.

Notis eller artikel

Eleverna får skriva egna notiser eller artiklar där de låter del av bokens handling bli till en nyhetsartikel.

Fortsättningskapitel

Eleverna får skriva ett fortsättningskapitel ur valfri persons perspektiv. Det är viktigt att de försöker hålla Mats Berggrens språkliga stil.

Nya slut - drama

I grupper får eleverna välja valfri scen ur boken som de önskar skulle ha slutat annorlunda. De får skriva ihop ett manus med nytt slut på sin scen och sedan spela upp för klassen.

Forumteater

Välj några scener ur boken som slutar dåligt. Dela in eleverna i grupper och ge varje grupp en scen. De får tid för att öva in scenen under max en lektion och sedan är det dags för uppspel. När en grupp spelat upp sin scen en gång spelar de upp den en gång till. Denna gång får övriga elever när de vill ropa "Bryt" och gå in och byta plats med valfri skådespelare och sedan improvisera fram en alternativ handling där slutet blir bättre. Fler elever kan ropa "Bryt" under samma scen. Diskutera sedan hur det blev den andra gången innan nästa grupp får spela upp sin scen.

Adjektivkort

Skriv massor av adjektiv på lappar. Låt eleverna bestämma vilka fem-sex karaktärer de tycker är viktigast för handlingen i boken. Skriv dessa namn stort på tavlan. Dela in eleverna i par och dela ut fem-tio kort per par. De ska nu tillsammans i paret bestämma vilken karaktär varje adjektiv passar bäst in på. Därefter får paret, ett par i taget, gå fram till tavlan, sätta upp sina kort under de karaktärer de valt samt motivera sina val. Avslutningsvis läser ni upp alla adjektiv för varje karaktär. Tycker klassen att karaktärernas adjektiv stämmer väl in? Diskutera i helklass. Adjektivkort för utskrift finns på hemsidan serienocheleven.wordpress.com.

Heta stolen

Låt eleverna två och två skriva olika påståenden om boken, påståenden som det går att antingen hålla med om eller inte, exempelvis: "Jag tycker att Khabat borde ha bett om hjälp direkt när pappan hade samtalet om att Evin måste dödas" och "Det är omöjligt att bli kär så fort som Evin och Abdi blir". Samla in alla påståenden och gå igenom dem själv efter lektionen. Välj ut de som du känner kommer att funka för en Heta stolen-stund i just den här klassen. Lektionen efter sätter ni stolar i en ring på golvet, det ska finnas en extra stol. Förklara "reglerna" för eleverna - att du kommer att läsa upp påståenden och om de håller med så ska de byta plats med någon annan. Om det bara är en person som reser sig så sätter hen sig på den tomma stolen. Efter varje påstående diskuterar ni en liten stund, fråga någon som höll med och någon som inte gjorde det hur de tänkte.

Förslag på ämnesövergripande arbete

Svenska och musik

- Låt eleverna skriva rap-låtar om något viktigt som hänt i deras egna liv.
- Låt eleverna skapa musiken till Abdis rap.

Svenska och bild

- Eleverna får en-två lektioner till att rita fyrrutingar i stil med Henrik Langes "Romaner för dig som har bråttom", alltså att på endast fyra rutor sammanfatta hela bokens handling med ord och bild.
- Låt eleverna välja varsin händelse från boken som de tycker är extra viktig. Denna får de illustrera på bilden med valfri teknik, så att känslan i händelsen verkligen kommer fram.
- Eleverna får rita nya framsidor till boken.

Svenska och historia

- Gör ett samarbete med ämnet historia kring hedersbrott historisk sett.

Svenska och geografi

- Ta fram en riktigt stor världskarta, markera personerna i boken och var de kommer från. Låt sedan alla elever i klassen berätta om sin bakgrund, om de själva eller någon släkting har anknytning till något annat land. Markera på kartan efter varje berättelse.

Svenska och historia/samhällskunskap/geografi

- Arbeta om kurdernas historia och nutida situation.

Svenska, bild och samhällskunskap

- Eleverna får utifrån gapf:s hemsida och olika nyhetsmedier välja en person som blivit utsatt för hedersbrott och göra en väggplansch till den här personens minne och för att uppmärksamma hedersbrott.

Tips på annan media att arbeta med i anslutning till läsning av boken

- *Fallen flicka*. Bok av Christina Wahldén.
- *Heder*. Bok av Elif Safak.
- *Stjärnlösa nätter*. Bok av Arkan Asaad.
- *Händelser som skakat Sverige - Mordet på Fadime 2002*. Dokumentär från Svt, finns på Youtube.
- *Arkan Asaad tvingades gifta sig med sin kusin*. Intervju i Malou efter tio, finns på Youtube.
- *Kalifat*. Tv-serie på Svtplay/Netflix.
- *Nicole flydde undan familjens hedersförtryck: "Jag fick stryk"*. Nyhetsinslag i Sveriges radio.

Boktips för lärare för att få mer kunskap om ämnet:

- *Hedersmordet på Pela*. Bok av Lena Katarina Swanberg.
- *Du ska dö - en dokumentär berättelse om mordet på Fadime Sahindal*. Bok av Ulf Broberg och Leif Ericksson.
- *Varför mördar man sin dotter?* Bok av Emre Gungör.

Mats Berggrens tips:

- *Kniven i hjärtat*. Tv-serie, finns på Svtplay - Öppet arkiv.
- *Labyrint*. Musikgrupp från Gottsunda.

Övrig information om *Din syster måste dö*

ISBN: 978-91-7226-170-9

Antal sidor: 213 sidor

Utgivningsdatum: 2018-11-29

Utgiven av: Bokförlaget Opal

Förlagskontakt: Malou Najic, malou@opal.se

Alsta-serien:

En enda kväll, ISBN: 978-91-7299-936-7

En intensiv roman om en krock, men också ett möte, mellan olika sorters liv i Sverige. Om Martin och Esperanza från förorten Alsta och Alexandra från den fina villan i skyddad överklassmiljö. En dramatisk kväll möts de alla tre och deras liv förändras för alltid. Dessa karaktärer får man skymta som äldre karaktärer i övriga böcker i serien.

Onsdag kväll strax efter sju, ISBN: 978-91-7299-888-9

Det har gått några år sedan *En enda kväll* och nu får vi följa nya ungdommar; barn-
domsvännerna Daniel, Ville och Abdi, studiemotiverade Rakel och Jamila samt Nalin som är hemligt förälskad i Ville.

Din syster måste dö, ISBN: 978-91-7226-170-9

Evin blir kär i Abdi och hennes storebror Khabat får i uppdrag att döda henne när deras föräldrar upptäcker att hon har gått bakom deras rygg. De måste försvara familjens heder.

Rami och Jonatan, ISBN: 978-91-7226-340-6

En bok om den första kärleken, om andras åsikter och att våga vara den man är. Denna bok utspelas i grannområdet Östertorp, men Jonatan söker in på fotbollsprogrammet på Alsta gymnasium, där han också går i *Den vita glöden*

Den vita glöden, ISBN: 978-91-7226-339-0 (inbunden)

Daniel återvänder till Alsta efter en tid på ungdomshem där han avtjänat sitt straff för dråp på Ville. Abdi har fått ett genombrott med sin musik. Evin i sin tur kämpar med att finna sig tillrätta med sitt nya liv i egen lägenhet och nytt gymnasium långt bort från familjen.

